

Oponentský posudek bakalářské práce *Koncept „konce světa“ v dnešním masovém umění*

Pro bakalářskou práci si student Pavel Dovhanič nevybral lehké a optimistické téma, ale tematiku, kterou lze vnímat v širším kontextu postmoderní současnosti jako velmi aktuální, i když poněkud „temnou“. Autor v práci, kterou dělí na teoretickou a interpretační část, nejdříve vymezuje základní pojmy vztahující se k tématu práce. Čtenáři hned zpočátku objasňuje význam pojetí narativu, který interpretuje ve svém díle S. Chatman, kdy dle tohoto výkladu, obsahuje každý narativ dvě doplňující se části - příběh a diskurs. V tomto kontextu je v práci velmi pěkně definována pozice autora, jako pozice podmíněná kulturně - historickými mantinely doby, a také neměnnými danostmi času a místa či specifického pohledu autora.

Proto nelze prohlásit, že by umělecké dílo mohlo být výlučně umělcovu vizí. Je to jakýsi kompromis kulturních vlivů a umělcových aplikovaných představ. Každý narativ je tak vymezen i specifickou kulturou autora. Str. 9

V další části práce se autor poutavě zabývá rozborem motivu konce světa v současném umění v kontextu aplikování pojmů, jakým je „telos“ a „uroboros“, symbolizujících protichůdné principy. V práci je velmi dobře objasněna koncepce telos, kdy zmiňuje už autory z antického Řecka, kteří se zabývali tímto výkladem světa. Koncepce telos je správně charakterizována pevně danou strukturou děje, tedy jasným začátkem a koncem. Je také definována jako jasné směřování k cíli, symbolizuje určitý řád a stabilitu. Autor uvádí, že tuto interpretaci lze vnímat i v souvislosti s monoteistickými náboženstvími, a to především tradic vycházejících z judaismu a křesťanství, tato koncepce je antropocentrická. Koncepce telos s pojetím konce světa jako posledního soudu, vyvrcholení biblického příběhu s definitivním koncem byla dle Pavla Dovhaniče pro evropský prostor především důležitá v kontextu středověké společnosti. Je úspěšně, i když velmi stručně nastíněna i postupná transformace tohoto principu v kontextu nástupu renesančního humanismu a dalších dějinných proměn symbolizovaných osvícenstvím, kdy náboženský výklad reality vystřídalo dle Jana Patočky pojetí vědecko – technického pokroku. Technologický rozvoj je v tomto pojetí vnímán jako určitý druh „sebeohrožení“ lidského druhu. Pomyslná apokalypsa už nepřichází pouze „z vůle Boží“. Oproti koncepci telos je v práci postavena starší koncepce uroboros, která je vyložena v kontextu díla M. Eliadeho jako cyklický kruh, symbolizující tradici, tedy věčný návrat téhož, kde je přítomný silný motiv opakování. Tato koncepce je spojována především s archaickými náboženskými systémy a prvky vycházejícími např. z buddhismu, taoismu či hinduismu. Autor zmiňuje také pozoruhodný rozdíl ve vnímání umělecké tvorby zastoupené mimoevropskými kulturami, kdy ve spojení s koncepcí uroboros správně uvádí především země jako jsou např. Japonsko a Čína. V těchto zemích je v tradičním umění pozornost zaměřena spíše na krajinu, na úctu k tradici než na člověka. Zatímco koncepce uroboros symbolizuje stagnaci, negaci všeho nového a pevně danou strukturu, telos obsahuje dynamický prvek vývoje, změny a přizpůsobení. V části práce věnované charakteristice masové umělecké produkce bych chtěl vytknout přílišnou stručnost a opomenutí teoretických hledisek, která se touto problematikou zabývala už dříve. Neboť tematika vztahu masové kultury, chcete-li pop kultury a „vysoké kultury“ je velmi často předmětem teoretických zkoumání řady autorů. V tomto smyslu by jistě neměla chybět problematika kýče, tedy podbíživosti masové kultury, kterou se např. ve své práci podrobně zabýval slavný americký kritik Clement Greenberg. Mám na mysli zejména jeho slavnou esej Avantgarda a kýč.

V interpretační části práce autor velmi pěkně, leč na omezeném rozsahu, charakterizuje teoretická východiska E. Panovského. Své teze posléze autor úspěšně demonstruje na rozboru dvou populárních filmových snímků, kde je silně zastoupen apokalyptický motiv konce světa, a to ve filmech *Matrix* (1999) a *Blame* (2017). Byť se autor v bakalářské práci snaží o jasnou strukturu, tak se mu to zčásti nedaří, práce tak dle mého soudu trpí určitou nepřehledností a nevyvážeností. Nicméně i přes mé kritické poznámky, si myslím, že je možné práci obhájit. Z mého pohledu bych doporučoval známku velmi dobře.

25.1.2018 MgA. Karel Zavadil

